

Nr 449.

Av herr **Nordkvist**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 114, med förslag till förordning angående kontroll å tillverkningen av samt handeln med margarin, margarinost, fettemulsion och konstister, m. m.

Utan att i övrigt ingå på det i proposition nr 114 innefattade utkastet till ny margarinförordning eller de skärpta åtgärder, som därutöver kunna finnas nödiga i restriktiv riktning, vill jag här nedan framföra vissa synpunkter på utkastets förslag rörande själva kontrollen av margarintillverkningen.

Regeringsförslagets bestämmelser rörande tillsynen över förordningens efterlevnad liksom om provtagningen torde vara behäftade med påtagliga bristfälligheter. Detta torde vara desto mera anmärkningsvärt, som en av den nu gällande margarinförordningens största svagheter legat just på detta område och man i jordbrukskretsar väntat sig att det nya förslaget skulle ha beaktat klagomålen i detta avseende. Vissa skärpningar och förtydliganden torde därför vara befogade. I ett hänseende finner man sig dock böra ifrågasätta, om icke tillsynen gått för långt och kommit att motverka sitt syfte.

Det senare avser omfattningen av den hygieniska kontrollen. Tillverkningen av margarin står liksom varje annan livsmedelsfabrik under tillsyn av vederbörande hälsovårdsnämnd. De närmare föreskrifter, som medicinalstyrelsen enligt 23 § i förslaget skall lämna tillsyningsmannen, åligger det enligt gällande hälsovårdsstadga hälsovårdsnämnden att lämna och övervaka. Då dessa bestämmelser dessutom övervakas av vederbörande provinsialläkare, skulle sålunda vid margarinfabrikationen en *tredubbel kontroll* i hygieniskt avseende avses, vilken med hänsyn till att de inom denna fabrikation använda oljorna äro underkastade särskild veterinärkontroll ej endast är överflödig utan därjämte ägnad att förrycka den i förordningen föreslagna kontrollen, vars uppgift nämligen enligt departementschefens yttrande (se sid. 64 nederst) i främsta rummet är att övervaka förordningens efterlevnad.

I ytterligare ett avseende markeras tendensen att föreskriva hygieniska särföreskrifter för margarinindustrien. I medicinalstyrelsens nu gällande kungörelse av den 11 april 1906 angående de närmare bestämmelser, som skola iakttagas vid kontroll över tillverkningen av margarin, föreskrives bland annat, att tillsyningsmannen skall tillse, att alla vid fabrikationen använda arbetare äro fria från smittosamma sjukdomar. Därest dylika

bestämmelser komma att införas i de nya föreskrifter, som medicinalstyrelsen nu skall utfärda, kan som tillsyningsman endast anställas en läkare. Men av samma skäl borde då anställas en läkare som tillsyningsman vid varje livsmedelsfabrik, såsom korvfabrik, bageri eller mejeri. Då den allmänna hälsovårdsstadgans bestämmelser hava visat sig tillräckliga för dessa fabriker, torde de vara det även för margarinfabrikerna, och knappast någonting motiverar att dessa senare skola stå under en extra hygienisk kontroll.

I och för sig skulle ingenting behöva sägas om denna extraordinära hygieniska uppsikt över margarintillverkningen, om denna icke kommit att bli ett stöd för margarinindustrien i dess konkurrens med smöret. Erfarenheten har nämligen visat, att ifrågavarande hygieniska särbestämmelser utnyttjats av margarinfabrikerna i reklamsyfte. Då mejerierna ej kunna annonsera eller i sin reklam angiva, att de stå under statens kontroll, bereder nämnda hygieniska särställning margarinfabrikerna en bestämmd fördel, som ej står mejerierna till buds.

Synes sålunda den allmänna hygieniska kontrollen ha drivits väl långt, bör emellertid tillsynen jämlikt § 27 i vad gäller provtagningen underkastas skärpning i ett par avseenden.

Bestämmelsen om den provtagning, som skall utföras av allmän åklagare, statskonsulent i mejerihushållning och av särskild av länsstyrelsen förordnad person, finnas även i nu gällande margarinförordning (av 13 oktober 1905). Bestämmelsen innebär en rättighet men ej någon skyldighet för dessa personer att taga prov av margarin. Enligt i fackpressen synliga uppgifter har erfarenheten visat, att det efter nu gällande förordnings ikraftträdande *ej i något känt fall* inträffat, att dylik provtagning ägt rum. Bestämmelsen har sålunda hittills visat sig sakna varje som helst värde, och det förhållandet, att rättigheten att taga prov i det nya förslaget även utsträckts till hälsovårdsnämnd och tillsyningsman, torde ingenting ändra i detta avseende. Felet i den nuvarande margarinförordningen har framför allt legat *i bristande kontroll över förordningens efterlevnad*, och det lider intet tvivel att denna bristande kontroll i avsevärd mån bidragit till margarintillverkningens enastående uppsving i vårt land. Därest i förordningen ej införas några bestämmelser om sådan obligatorisk, på bestämda tider återkommande provtagning och undersökning av margarin, som förekommer enligt bestämmelserna i pasteuriseringslagen, komma föreskrifterna om provtagning och följaktligen om undersökning av margarin att framdeles som hittills hänga i luften.

Bestämmelserna om provtagning i 27 § äro desamma som införts i nu gällande förordning angående kontroll över handeln med ost. Efterlevnaden av denna senare har emellertid i likhet med förordningen angående den tillåtna vattenhalten i smör hittills ej varit föremål för någon som helst kontroll.

Beträffande den i 27 § 2 mom. regeringsförslaget angivna storleken av

prov av margarin är det uppenbart, att den angivna kvantiteten, vilken återfinnes i nuvarande förordning, är *felaktig*. Detta har redan i skrivelse av professor Barthel framhållits till lantbruksstyrelsen av den 29 april 1931. Om den föreslagna förordningen skall upprätthållas kräves beträffande margarin kontroll över följande: 1) att stärkelsehalten utgör 0.1—0.2 procent, 2) vid inblandning av smör att smörfetthalten är riktigt angiven å förpackningen, 3) att fetthalten ej understiger 82 procent, 4) att vattenhalten ej överstiger 16 procent. För att dessa undersökningar skola kunna utföras, torde provets storlek höra uppgå till minst 300 gram.

Bestämmelsen om att två vittnen skola vara närvarande vid provtagningen förefaller överflödig, då provtagningen i samtliga angivna fall utföres av *tjänsteman i tjänsteutövning*. I övriga under statens kontroll stående tillverkningar, vid vilka provtagning äger rum, ävensom i den utländska livsmedelslagstiftningen, föreskrives ej närvaro av vittnen, då provtagning äger rum av i tjänsteutövning stadd tjänsteman.

För övrigt kan ifrågasättas, om icke uppgifterna rörande provstorleken vid provtagning lämpligen böra stå i de föreskrifter, som utfärdas av lantbruksstyrelsen. Ändamålsenligt hade varit att vid bestämmelserna angående provtagning tagits till ledning kontrollstyrelsens föreskrifter vid provtagning av maltdrycker, vilka äro fullt rationella och på vilket område en effektiv kontroll verkligen äger rum.

Ovan har framhållits nödvändigheten av, att obligatorisk provtagning och undersökning av de produkter, som förordningen avser, företages i enlighet med bestämmelserna i pasteuriseringslagen. I margarinförordningen torde den obligatoriska provtagningen böra uppdragas åt tillsyningsmannen och jämte granskning av journal och övervakande av förordningens föreskrifter i övrigt utgöra hans förnämsta uppgift. Enligt förslaget tillkommer det statsverket att betala omkostnaderna för undersökning. Det torde vara riktigare att kostnaderna för de prov, som uttagas av tillsyningsmannen, bestridas av tillverkaren och att arvodet för tillsyningsmannen i motsvarande mån minskas.

Slutligen bör framhållas, att det ej av förordningen synes framgå, att margarinfabrikernas reklamverksamhet på något sätt kommer att övervakas. Enligt uppgift lära sålunda för närvarande finnas margarinfabriker *med ända till 10 stycken olika förpackningar och reklammärken*, vilka varken tillsyningsmannen eller någon myndighet haft reda på eller fästat avseende vid. Även om den från jordbrukets produkter hämtade reklamen nu kommer att försvinna, återstå åtskilliga möjligheter till illojal reklamverksamhet. Det borde på grund härav uppdragas åt lantbruksstyrelsen att öva tillsyn över denna reklamverksamhet, vilket torde enklast kunna ske genom tillsyningsmannen.

Då jag icke ansett mig på egen hand kunna utforma förslag till den författningstext, som kan betingas av här ovan andragna synpunkter och ändringsyrkanden, hemställer jag,

att riksdagen vid avgivande av yttrande över propositionen nr 114 med förslag till ny margarinförordning ville i anslutning till i denna motion framhållna synpunkter företaga erforderliga förändringar i tillsynsföreskrifterna.

Stockholm den 5 mars 1932.

Erik Nordkvist.